

Opnieuw omvangrijke vogelsterfte in Drente

Evenals verleden jaar, toen volgens de meest recente gegevens in Drente duizenden vogels, w.o. meer dan 50 buizerds zijn omgekomen, heeft het Comité ter instandhouding van de Drentse Fauna ook dit voorjaar omvangrijke vogelsterfte vastgesteld. Vooral het aantal dode houtduiven was weer zeer groot, maar ook tal van andere vogelsoorten werden op akkers en in bossen aangetroffen. In totaal meer dan 35 soorten, waaronder opvallend veel vinken. (Van deze soort is een sterke doortrek waargenomen.)

Ook onder de stootvogels zijn weer veel slachtoffers gevallen. Zo werden tot nu toe (31 mei) 15 buizerds, 15 sperwers, een bruine kiekendief en vermoedelijk een grauwe, alsmede 5 ransuilen.

Hoewel omtrent het tijdrovende laboratorium-onderzoek van dood aangetroffen vogels nog geen gegevens bekend zijn, mag worden aangenomen dat deze vogelsterfte, evenals in 1966, het gevolg is van het gebruik van de insecticiden aldrin, dieldrin of heptachloor. Bij herhaling hebben de Plan-

tenziektenkundige Dienst en de landbouwconsulenten er op gewezen, dat de behandeling van zaaizaden met deze middelen slechts zin heeft, als in speciale gevallen (b.v. na het scheuren van grasland) ernstige schade door vraat van insecten of hun larven moet worden gevreesd. Niettemin blijkt dat in de praktijk, speciaal in Drente, vrijwel algemeen met deze middelen bewerkt zaaizaad wordt gebruikt, hoewel dit in slechts ten hoogste vijf procent der gevallen economisch noodzakelijk is.

Reeds op 20 mei 1966 had het lid der Tweede Kamer, de heer Franssen de minster van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk hierover vragen gesteld, waarop deze dd. 21 juni 1966 o.a. heeft geantwoord, dat „mogelijkheden om een herhaling van dit voor de Nederlandse fauna zo catastrofale gebeuren te voorkomen worden... onderzocht”.

Reeds op 1 juli d.a.v. heeft de Werkgroep Vogels en Zoogdieren van de Commissie voor onderzoek inzake nevenwerkingen van bestrijdingsmiddelen (C.N.B.) van de Centrale Organisatie T.N.O. een voorlopig rapport uitgebracht over deze vogelsterfte. De C.N.B. heeft deze gegevens in augustus ter beschikking gesteld van de Commissie voor Fytofarmacie en daarbij voorgesteld, dat de toelating van aldrin, dieldrin en heptachloor als zgn. ontsmettingsmiddelen van voorjaarszaaizaad zou worden ingetrokken. Deze commissie, die de ministers adviseert ten aanzien van de toelaatbaarheid van het gebruik van bestrijdingsmiddelen, of de voortdurende daarvan, bleek van mening dat het aanvankelijk uitgebrachte rapport nog onvoldoende gronden bood voor de door de C.N.B. gevraagde intrekking. Op 10 februari van dit jaar heeft het lid van de Tweede Kamer Jhr. Van der Goes van Naters de ministers van Landbouw en Visserij en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk werk gevraagd welke maatregelen zij hadden genomen om de in 1966 gesignaleerde vogelsterfte door „ontsmettingsmiddelen” voor zaaizaad tegen te gaan. De jaarlijkse algemene ledenvergadering van de Nederlandse Vereniging tot Bescherming van Vogels verzond bovendien op 26 februari telegrammen aan beide genoemde ministers, alsmede aan de minister van Sociale Zaken en Volksgezondheid, waarin op een onmiddellijk verbod van de drie „ontsmettingsmiddelen” werd aangedrongen, met ten hoogste een mogelijkheid voor ontheffing van dit verbod in de weinige (minder dan 5 pct.) gevallen waar economische noodzaak van deze toepassing kan worden aangetoond. Aan een dergelijke ontheffing ware dan de voorwaarde te verbinden tot het treffen van maatregelen om te verhinderen, dat vogels dit bewerkte zaaizaad zouden kunnen oppikken.

Op 30 maart 1967 antwoordde de toenmalige minister van Landbouw, Mr. B. W. Biesheuvel (mede namens de minister van C.R.M.) dat de Commissie voor de Fytofarmacie thans aan de hand van nadere rapporten van de Werkgroep Vogels en Zoogdieren „een zodanige herziening... van de toelating van zaaizaadontsmettingsmiddelen (voorbereid), dat schadelijke nevenwerkingen, als hierbedoeld, worden vermeden.” De minister voegde daaraan o.a. nog toe: „Verwacht mag worden, dat de met de uitvoering van de Bestrijdingsmiddelenwet belaste ministers ter zake op

een zodanig tijdstip zullen beslissen, dat de maatregelen in het voorjaar van 1968 effect kunnen sorteren."

Aangezien op 30 maart de voorjaarsinzaai vrijwel was voltooid, kon voor 1967 geen effect meer worden verwacht, met als gevolg de hierboven vermelde noodlottige gevolgen voor de vogelstand in Drente.

Ten aanzien van „afdoende maatregelen" vóór half maart 1967, waarom de heer Van der Goes van Naters op 10 februari had gevraagd en een „onmiddellijk verbod", waarop de Ned. Ver. tot Bescherming van Vogels op 26 februari had aangedrongen, deelde minister Biesheuvel nog mede, dat daartegen volgens de bepalingen van artikel 7, derde lid en artikel 5, vierde lid van de Bestrijdingsmiddelenwet bezwaren waren.

In artikel 7 wordt gezegd dat de betrokken minister bij beschikking, met redenen omkleed, een toelating kan intrekken „indien blijkt, dat zich zodanige schadelijke nevenwerkingen voordoen, dat, indien deze bij het toelaten bekend zouden zijn geweest, de desbetreffende toelating achterwege zou zijn gebleven". Het derde lid van dit artikel, waarop de minister zich beriep, luidt: „De beslissing vermeldt de datum, waarop de intrekking van kracht wordt. De datum wordt niet vroeger gesteld dan zes maanden na die van bekendmaking van de beslissing in de Staatscourant, *tenzij bijzondere omstandigheden onmiddellijke intrekking noodzakelijk maken*" (cursivering van ons - Red.).

Men zou hieruit toch mogen afleiden, dat een onmiddellijk ingaand verbod nadrukkelijk wel mogelijk was, doch dat de minister (en zijn adviseurs) klaarblijkelijk van mening zijn geweest, dat er in dit geval geen sprake was van bijzondere omstandigheden. Een mening, die weinig vogelbeschermers met hen zullen delen.

In artikel 5, dat minister Biesheuvel eveneens noemde, wordt bepaald dat de toelating van een bestrijdingsmiddel (die pas geschiedt na een voorafgaand zeer grondig onderzoek) geldt voor een termijn van ten hoogste tien jaar en dat bij de toelating beperkingen kunnen worden vastgesteld ten aanzien van tijdstip en plaats van het gebruik, weersgesteldheid, soort der gewassen en gebruik van technische hulpmiddelen, alsmede ten aanzien van de verpakking enz.

Het met name genoemde vierde lid bepaalt dan dat de betrokken minister deze voorschriften kan wijzigen en aanvullen. „De beslissing vermeldt de datum, waarop de wijziging of aanvulling van kracht wordt en welke wordt vastgesteld na overleg met degene, die als fabrikant, importeur of handelaar van het bestrijdingsmiddel... staat vermeld."

Wij moeten aannemen dat, in het onderhavige geval, vooral deze bepaling van toepassing zal zijn, omdat niet zozeer een algehele intrekking van de toelating van aldrin, dieldrin en heptachloor mag worden verwacht, doch veeleer een wijziging in de voorschriften ten aanzien van de toepassing. Doch wij zouden er nadrukkelijk op willen wijzen, dat ten aanzien van het in het 4e lid voorgeschreven overleg met fabrikanten, importeurs en handelaren geen tijdslimiet wordt gesteld. Een beperking van het toegelaten gebruik van aldrin, dieldrin en heptachloor zal voor de fabrikanten, im-

porteurs en handelaren stellig niet onverwacht komen, zodat het overleg, naar ons gevoel niet zoveel tijd had behoeven te vergen, dat niet reeds vóór half maart 1967 bepaalde maatregelen van kracht hadden kunnen worden.

Inmiddels heeft de tegenwoordige minister van Landbouw en Visserij, Ir. P. J. Lardinois, op 19 mei te Assen op een 'vergadering van het Drents Landbouw Comité meegedeeld, dat hij „het gebruik van de bestrijdingsmiddelen aldrin, dieldrin en heptachloor heeft verboden". Op dit ogenblik is de juiste formulering van zijn beschikking niet bekend. Dat er sprake zal zijn van een algeheel verbod van het gebruik van deze middelen, lijkt niet waarschijnlijk. Wel vertrouwen wij, dat toepassing ervan voor ontsmetting van zaaigranen volledig zal worden verboden. En dan zodanig, dat ontduiking van de beperkende bepalingen uitgesloten zal zijn, opdat er een eind komt aan de ontstellende vogelsterfte, die vooral in Drente optreedt. Bovendien zal dan echter, vooral door voorlichting, moeten worden gestreefd naar strikte beperking van het gebruik van het alternatieve middel lindaan tot die gevallen waar ernstige schade aan zaaizaad door bodeminsekten wordt verwacht (b.v. op pas gescheurd grasland).

Nieuwe controleurs Vogelwet

De minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk heeft aangesteld als (onbezoldigde) ambtenaren, belast met het opsporen van de feiten bij de Vogelwet 1936 strafbaar gesteld:

Amsterdam: W. Bokma, L. Leidsedwardsstr. 224 III en Drs. J. J. Frieswijk, Burg. v. d. Pollstr. 483; *Anderen:* H. Lanjouw, Nr. 47; *Assen:* E. Adema, Anreperstr. 124, J. Huizinga, Stadhouderslaan 98, Th. Mulder, Albardastr. 23 en C. Verhaagen, Kl. Marktstr. 4; *Bennekom:* G. Liefstink, Bovenbuurtweg 52; *Bergen/NH:* H. Kuindersma, Eeuwigelaan 4; *Burgh:* H. A. der Weduwen, W. G. Bootlaan 2; *Castricum:* W. van Brenkelen, Kon. Emmastr. 19; *Delft:* J. P. de Haas, Ternatestr. 133 en J. G. Hirs, Thorbeckestr. 45; *'s-Gravenhage:* N. Koenhein Jr., Voorthuizenstr. 86; *Guttecoven:* J. B. M. Lemmens, Past. v. Kanstr. 3; *Haamstede:* M. P. Zorge, Biesterveldwegje 7; *Den Helder:* J. Jager, Zuiderzeestr. 94; *Huizen/NH:* W. Janszen, Schaepmanlaan 1; *IJhorst:* E. J. Meutstege, Burg. v. Wijngaardenstr. 16; *IJhorst (post De Wijk):* H. Eissen, Heerenweg 33, J. Nijstad, Larikslaan 5 en H. Stegeman, Kamperfoeliestr. 16; *IJsselmuiden:* P. C. M. Rademaker, Blekersdam 9; *Kampen:* R.

Kapenga, Fernhoutstr. 31 en T. Zandbergen, Oudestr. 11 I; *Leiden:* A. C. v. Eijnsbergen, Nieuwe Rijn 74; *Maassluis:* C. J. v. d. Lee, Jer. Boschstr. 27; *Meppe:* J. G. Rijpkema, Werkhorst 44; *Nieuwerkerk:* J. Tanis, Kerkring 31; *Papendrecht:* H. W. M. Prein, Cortenaerstr. 72; *Ransdaal:* H. G. Schaakxs, St. Gillisstr. 5; *Renesse:* W. L. Kristelijns, J. v. Renesseweg 12; *Rolde:* W. Wijk, Eswal 29; *Schiedam:* A. W. den Hoed, v. Oldenbarneveltstr. 45; *Serooskerke:* P. M. Zorge, Schoolstr. 14; *Staphorst:* H. Dunnink, Kon. Julianastr. 18, H. Luten, Heerenweg 1 en A. Mussche, Oude Rijksweg 90; *Ubachsberg:* J. J. H. Monsuwé, Kerkstr. 75 en F. J. Schaakxs, Aldegondestr. 2; *Vlaarding:* R. Leunis, v. d. Werffstr. 198 en J. Winter, J. v. Arkelstr. 15; *Wageningen:* G. P. J. Schuijl, Diedenweg 149 en Ir. J. J. F. E. de Wilde, Bergstr. 2; *Weesp:* C. Laban, Roskamstr. 6; *Zierikzee:* H. Hoek, Kaersemakerstr. 25 en F. Schoonakker, Touwbaan 17; *Zwartsluis:* J. P. Friesen, Hasselterdijk 17.

Zoals bekend zijn Controleurs Vogelwet bevoegd tot het opmaken van proces-verbaal van overtredingen van de Vogelwet 1936. Wij vertrouwen dat in voorkomende gevallen ook op de medewerking van deze nieuwe controleurs een beroep kan worden gedaan.